Бүлүү улууһа
Бороҕон модельнай сельскай библиотеката

Олоҥхо биһигэ - Бороҕон

Саха дьоно алаастарынан тарҕаһан, биирдиилээн олороллорун саҕана олоҥхоһуттар, тойуксуттар, сэһэнньиттэр, остуоруйаһыттар улаханнык ытыктаналлара. Сонун дьон кэлэн сэһэргэһэн-сэлэһэн, олох араас түгэннэри ахтыһан, ыллаан-туойан, остуоруйалаһан ааһаллара олус кэрэ түгэн быһыытынан сыаналанара

Каратаев Василий Осипович – Харатай Баһылай (1926-1990)

Бороҕон нэһилиэгин Дириҥ диэн алааһыгар төрөөбүтэ. Кини аатырбыт ырыаһыт, олоҥхоһут Дыгыйар Сэмэн сиэнэ. Бэрт кыра эрдэҕиттэн ырыаҕа-тойукка сыстаҕаһа биллибитэ.

Харатай Баһылай олоҥхолоро:

- «Оҕо Тулаайах бухатыыр»;
- «Модун Эр Соҕотох»;
- «Эрбэхтэй Бэргэн»;
- «Уолуйа Боотур» айан хааллларда.

Якутский героический эпос «Могучий Эр Соготох»

Каратаев Василий Осипович айымньытын үйэтитиигэ, дьон билиитигэр таһаарыыга филологическай наука доктора Н.Е.Петров, филологическай наука кандитаттара Н.В.Емельянов, В.В.Илларионов, Г.Р.Кардашевская, П.Е.Ефремов, научнай үлэһиттэр П.Н.Дмитриев, К.Д.Уткин утумнаах үлэни ыыппыттара.

Василий олонхо ыллыгар киирбит саамай сөбүлээн толорор айбыт олоҥхотунан «Модут Эр Соҕотох» олоҥхото буолар. Бу олоҥхо ТЛИИ уонна Саха республикатын культуратын министерствотын НКМ быһаарыыларынан, 64 томунан тахсыахтаах «Сибиир уонна Дальнай Восток норуоттарын пааматынньыктара» диэн серияҕа туспа томунан киллэриллэн, былаан быһыытынан 1993 с. бэчээттэммитэ. Бу кини олорон ааспыт олоҕун уонна таптыыр дьарыгын өлбөт-сүппэт бэлиэтинэн буолар.

Каратаев В.О., Васильев А.С. фольклору үөрэтээччилэр ортолоругар. Дьокуускай, 1983 с

Бороҕон олоҥхоһуттара

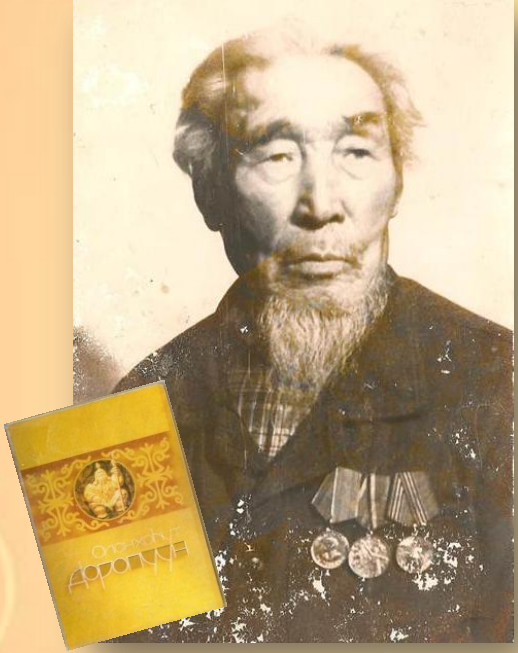

Гоголев Трофим Петрович – Олоҥхоһут Доропуун

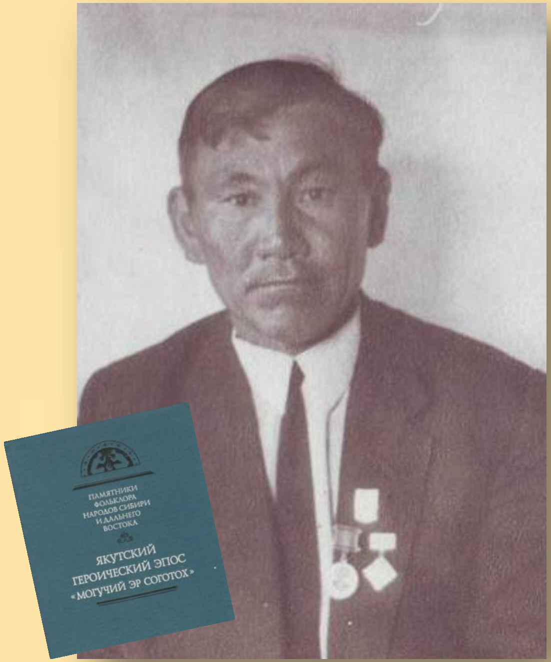

Каратаев Василий Осипович – Багдарыын

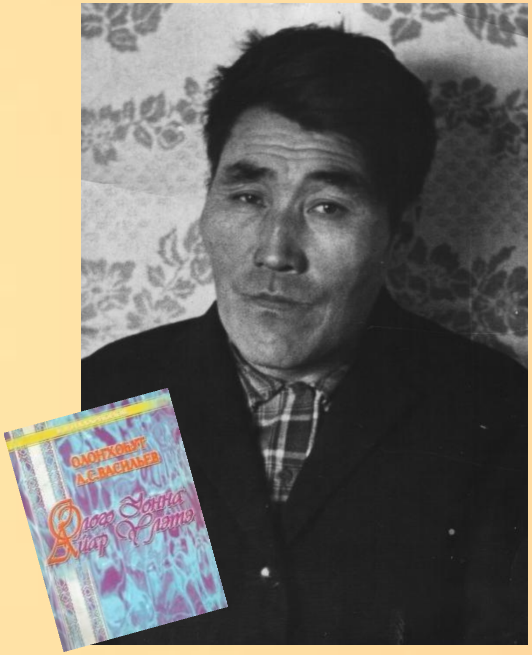

Васильев Афанасий Софронович - Хоохура

Гоголев Трофим Петрович – Олоҥхоһут Доропуун
(1907 – 1990)

Трофим оҕонньор айылҕаттан бэриллибит сүдү талааннаах, саха тылын баайын баһылаабыт, ону сатаан сааһылаан туттар дьоҕур иҥмит киһитэ этэ. Кини олох, сир-дойду көстүүтүн, кини кыра да түгэни араас тэҥнэбил, дьүһүйүү ньымаларын туттан, уус-уран тыл көмөтүнэн тыыннаах оҥортуур, кэрэ дьүһүннүүр дьоҕурдааҕа өтө биллэрэ. Кини онно сөрү-сөп түбэһэр, дириҥ энсилгэннээх, көхсүн түгэҕиттэн дорҕоонуран тахсар, олоҥхоҕо анаммыт соҥ куоластааҕа. 50-60 сс. олоҥхолооһунунан дьарыгыра сылдьыбыт.

Трофим Петрович уһуйуутуттан тирэх ылан, Бороҕоҥҥо 70-80 сс. Васильев Афанасий Софронович – Хоохура уонна Каратаев Василий Осипович – Багдарыын диэн республикаҕа киэҥ биһирэбили ылбыт, олоҥхоһуттар үүнэн тахсыбыттара.

Гоголев Трофим Петрович

Доропуун оҕонньор хас да олоҥхону айан хаалларбыт.

Олор истэригэр:

- «Босхо хара тыаны моонньоох баһынан куотар Моҕул Кугас аттаах Модун Эр Соҕотох»;
- «Үс өрүс баһа үктэллээх Үүт Маҥан аттаах Үрүҥ Уолан бухатыыр»;
- «Күрдьүк хара тыа көмнөҕүн көтүтэн эрэрин курдук күдэннээх тыыннаах Күдэн Кугас аттаах Ала Туйгун бухатыыр»;
- «Мөҥүрүөн Тойон аҕалаах, Эбириэн ийэлээх кылааннаах өргөстөөх Кыыс Туйгун бухатыыр»;
- «Отут саһаан усталаах Уот Уккумдьу Кугас аттаах, тоҕус туйгун суһуохтаах Ытык Кулуруустай Куо диэн балыстаах Тимир Куйах Дьэримиэй Бэргэн»;
- «Алдьархайдаах атахтаах Ала хотой кыыл аттаах Адьык Боотур»;
- «Балыксыт Баакар, Тууһут Боокор»;
- «Оҕо Тулаайах бухатыыр»;
- «Күн ый икки ардыгар көмөтөн-мөҥөн үөскээбит Көмүс Кыыртай бухатыыр».

Васильев Афанасий Софронович – Хоохура

(1929-1991)

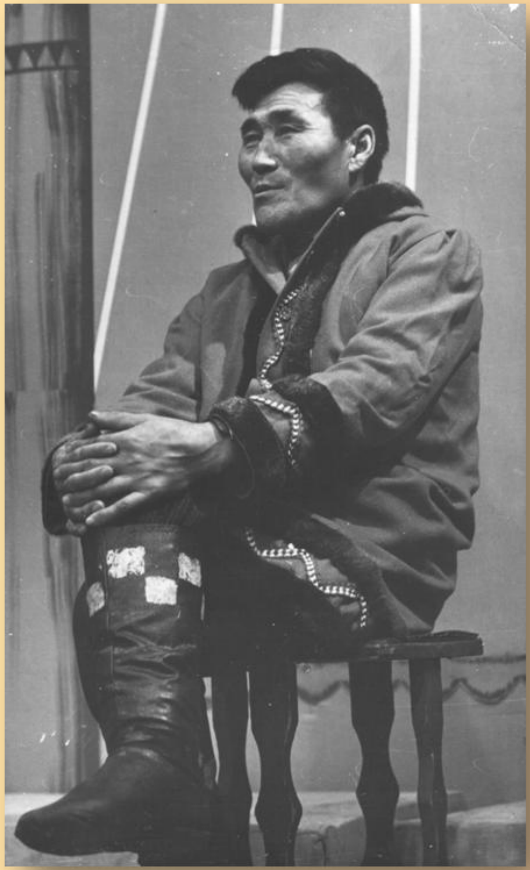

Саха киһитэ оҕуһу, аты мииннэ да ыллыах, туойуох иэйиитэ киирэр дииллэрэ. 1943-44 сс. У.Нохсоров уонна С.Зверев ырыаларын, тойуктарын истэн, иһигэр кинилэр ырыаларын үтүктэн толорор идэлэммитэ. Онно кини сахалыы тойукка, олоҥхоҕо аналлааҕын билбитэ. Бэйэтин дьоҕурун аан бастаан бар дьонун иннигэр 1947 с. ааҕар балаҕан кыракый сыанатыгар быһа тардан ыллаан көрдөрбүтэ уонна истээччилэр биһирэбиллэрин ылан, ону тирэх оҥостон, олоҥхоһут суолугар бигэтик үктэммитэ. Бу кэмтэн саҕалаан Афанасий Софронович республика киэҥ эйгэтигэр тахсыбыта. Кини олоҥхолоро 1983 сылга радионан, 1984 сылга телевидениенэн аан бастаан бэриллибиттэрэ.

Васильев Афанасий Софронович

«Эр соҕотох » олоҥхотун ТЛИ институтун үлэһитэ Д. П. Никифрович, онтон «Алдьатыылаах атахтаах, алдьархайдаах кынаттаах Ала хотой кыыл аттаах Адьык Боотур» диэн олоҥхотун эмиэ ити институт научнай үлэһитэ Илларионов В.В магнитофоҥҥа уһулан институт фондугар киллэриллибибиттэрэ. Кини биир дойдулааҕа, республика биир биллэр олоҥхоһута Каратаев В.О. кытта олоҥхо геройдарын образтарын оруолларынан аан бастаан толоруулара республика телевидениетигэр бэриллибитэ.

Прокопьева Наталья Трофимовна – Алгыстаах Сарыада
(Гоголев Т.П. - Олоҥхоһут Доропуун кыыһа)

Орто Бүлүү удьуор олоҥхоһута Т.П.Гоголев – Олоҥхоһут Доропуун бэйэтэ билинэринэн, кинини кытта алтыспыт да aaҕалларынан сүүрбэччэ олоҥхолооҕо биллэр. Ол эрээри хомойуох, иһин киниттэн биир да олоҥхо суруллубатах. Фольклорист В.В.Илларионов кини «Модун Эр Соҕотох» олоҥхотун сюжетын суруйбутугар олоҕуран, киниттэн олоҥхолуурга үһуллубут В.О.Каратаев, А.С.Васильев олоҥхолообуттарынан сиэттэрэн, кыыһа саха тылын уонна литературатын учуутала Н.Т.Прокопьева чөлүгэр түһэрдэ.

Эдэр олоҥхоһуттар «Утум» бөлөхтөрө (салайааччы Прокопьева Н.Т.)

Эдэр олоҥхоһуттар «Утум» бөлөхтөрө (салайааччы Прокопьева Н.Т.)

Олоҥхоһут Наталья Трофимовна оҕолорго анаан туруорбут олоҥхо-спектакль

Уран тыл маастардара:

Колтовской К.С.

Прокопьева Н.Т.

Федоров С.С.

Федорова П.С.

Улууска, республикаҕа олоҥхону өрө туппут Федоровтар дьиэ кэргэттэрэ

Бүлүү улууһа

Бороҕон нэһилиэгэ

Бороҕон модельнай сельскай библиотеката

2020